

3. november 2011

Til medlemmerne af Folketingets Udvalg for Forskning

Kræv en grundig og alsidig undersøgelse af Open Access

I sidste samling var udvalget kritisk over for sagsbehandlingen ved en påtænkt politik om tvang for at skaffe gratis adgang til videnskabelige artikler, Open Access. Udvalget har spurgt, om det er undersøgt, om videnskaben vil få fordel af en tvangsordning. Hertil har Videnskabsministeren givet undvigende eller endda misvisende svar.

F. eks. er Folketingets medlemmer i svaret på spørgsmål 219 søgt beroliget med, at Open Access ikke vil få økonomisk betydning, når forlag mister salgsindtægter, idet ministeren henviste til verdens største forlag, Elsevier, som angiveligt skulle tillade en udbredt parallelpublicering af accepterede manuskripter. Imidlertid tillader dette forlag som sin generelle politik ikke, at dets artikler arkiveres systematisk i Open Access arkiver. Svaret er derfor groft misvisende.

Ministeren er ikke blevet rådgivet korrekt af sine embedsmænd. Vi finder det utilstedeligt, at en så vigtig beslutning med mulige drastiske konsekvenser bygger på et så ukorrekt grundlag.

Vi vil derfor opfordre dig til at fortsætte indsatsen for, at en beslutning træffes på et korrekt og oplyst grundlag, og at alle parthavere får lejlighed til at bidrage aktivt. Der skal findes svar på, hvad Open Access vil koste staten, og hvilke negative konsekvenser det kan få for videnskaben.

I vores rapport "Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater" har vi vist, at tvungen Open Access muligvis kan skade videnskaben og derved samfundsøkonomien. Vi vil bede til, at disse påstande bliver undersøgt.

Kan det således være rigtigt,

- at videnskaben vil miste 7 % af forskningsmidlerne, hvis forskerne tvinges til at skulle betale for deres udgivelser og derved dække de redaktionsomkostninger, som private abonnenter hidtil har finansieret?
- at 80 % af verdens tidsskrifter får ringere kvalitet, hvis deres økonomi forringes af tvungen Open Access?
- som Tove Faber Frandsen fra Syddansk Universitet har vist i sin forskning om citationer, at videnskaben ingen fordel har af Open Access?
- at samfundet vil få reduceret den publicerede mængde forskning med 22 %, hvis der findes samme negative konsekvens, som da tidsskriftet Arbejderhistorie blev tvunget til Open Access?
- at det danske samfund vil miste op til 25 % af landets forskning i humaniora, samfundsfag og flere områder, hvis forskningsverdenen tvinges til forfatterbetalt publicering, hvor arbejdsløse, pensionerede professorer og andre ikke vil have råd til at betale de 16.000 kr./80.000 kr., som det koster at publicere en artikel/bog?

Vi vil samtidig gøre udvalget opmærksom på forskningsbibliotekernes dobbeltrolle. Dels har bibliotekssektoren fungeret som primær sagsbehandler for Videnskabsministeriet igennem flere år, men samtidig har bibliotekssektoren en interesse i at undgå en dybtgående undersøgelse, som vil kunne påvise store besparelser i sektoren på 400 mio. kr., ved at velfungerende forlag vil kunne levere forskning i digital form.

Mange hilsener

formand for Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Jørgen Burchardt

Nyborgvej 13,

5750 Ringe 62 63 36 17 jorgen.burchardt@mail.dk

www.videnssamfundet.dk www.openaccess.dk www.grundig-undersoegelse.dk www.videnskabsforum.dk

Vedlagt "Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater" og "Open Access blev en trussel mod videnskaben. Statsinstitutions særinteresse ødelagde en god idé".

Open Access blev til trussel mod videnskaben.

Statsinstitutions særinteresse ødelagde en god idé

Jørgen Burchardt

Formand for Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Abstrakt

Når de videnskabelige forlag om få år leverer alle deres udgivelser i digital form, har forskningsbibliotekerne ikke mere nogen berettigelse. Samfundet ville kunne spare 400 mio. kr., som f.eks. kunne gå til at styrke forskningen.

Men i stedet risikerer forskningsverdenen at miste et beløb i samme størrelsesorden. Landets øverste biblioteksledelse forsøger nemlig at etablere opgaver, således at sektoren fortsat kan spille en rolle. Begrebet "Open Access" er et af disse tiltag. I korthed står det for, at videnskab skal ligge frit på Internettet til gratis udnyttelse. At gratis artikler er dyrt for samfundet og ikke er en fordel for videnskaben, er biblioteksfolkene desværre ligeglade med.

Påstand om pengegriske forlæggere

Fri og gratis adgang til offentlig finansieret forskning lyder umiddelbart som en god idé. Gratis forskning - hvem kan være uenig i det?

"Open Access" hedder fænomenet, som ofte følges af argumentet, at når forskning en gang er blevet betalt af samfundet, så skal bibliotekerne ikke betale for forskningen en gang til, når samfundet skal udnytte denne forskning. Denne argumentation lyder også fornuftig, for det antydes samtidig, at de private udgivere blot tilraner sig forfatterens rettigheder for at tjene penge.

En lille tvivl kan dog nage, hvis man tænker argumentet igennem. Kunne det samme argument ikke have været brugt, da første nummer af Bibliotek for Læger udkom i 1809? Var det dengang et pengegrisk forlag, som tilranede sig de samfundsbetalte forskeres resultater, for at få et eksorbitant overskud?

Nej. Der var i 1809 ikke tale om et pengegrisk forlag, men som de fleste af verdens forlag i dag var det en fornuftig udgiver, som ønskede indtægter, så det redaktionelle arbejde, produktion, trykning og distribution kunne blive betalt. Denne økonomi har faktisk været grundlaget for verdens videnskabelige kommunikation i flere hundrede år. Der var dengang som nu ikke tale om noget odiøst i, at et forlag udgiver videnskab til salg. Der har i århundreder eksisteret en gensidig aftale mellem forfatter og forlag. Forlaget har lovet at bearbejde og udgive forfatterens værk, mens forfatteren til gengæld har lovet ikke at give sit værk til et andet forlag, hvorved en sund økonomi i udgivelsen kunne blive undermineret.

Udgivere pionerer ved Open Access

Længe inden begrebet Open Access blev lanceret, havde der været formidlet gratis tidsskrifter via internettet [1-3]. De første egentlige videnskabelige udgivelser begyndte at dukke op omkring 1991, hvor tidsskriftet *E-journal* blev tilgængelig. Den første udgivelse fra Danmark var *First Monday*, som det daværende store internationale danske forlag Munksgaard (i dag en del af forlaget Wiley/Blackwell) etablerede i 1996. Det internationale tidsskrift havde en redaktion domineret af amerikanere, og det blev to år senere solgt til udlandet, hvor det lever i bedste velgående. Efterhånden som det blev lettere og billigere at drive en hjemmeside, kom der flere gratis videnskabelige udgivelser til. I slutningen af 1990'erne var prisen faldet til under 1.000 kr. om året, og i skrivende stund kan det gøres for under 100 kr. Mange videnskabelige selskaber kom på nettet. En af dem var KVINFO, som siden 1995 har haft hjemmeside, og institutionen kunne her relancere *FORUM for køn og kultur* som landets første gratis online kulturtidsskrift. Jeg var selv med til at *Tidsskrift for Arbejdsliv* blev det første dansksprogede peer review bedømte tidsskrift på nettet i 2001. Det fik dog en "spærretid" på et år, således at udgiveren kunne sælge tilstrækkeligt med abonnenter til at finansiere udgivelsen.

Ugeskrift for Læger indførte en umiddelbar adgang, da tidsskriftet lagde sine artikler på nettet et halvt år senere. Denne service er imidlertid stoppet i 2010, da det viste sig at udgiveren mistede for mange indtægter ved ordningen.

I 2008 var omkring 19 % af danske egentlige videnskabelige tidsskrifter gratis tilgængelige på nettet enten umiddelbart (11 %) eller forsinket (8 %) [3].

Bibliotekernes manøvre for monopol på Open Access

Den hidtidige nævnte Open Access var baseret på frivillighed. Der dukkede imidlertid en ny og mere fundamentalistisk retning op. Talsmændene gik ind for, at forskerne skulle *tvinges* til at lægge deres forskning på nettet. Prioriteringen af den gratis adgang var så høj, at tvangen skulle ske via lovgivning og påbud fra bevillingshavere.

Denne definition af Open Access udviklede sig i biblioteksverdenen, herhjemme hos Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF), som er en de facto udviklingsafdeling under Styrelsen for Bibliotek og Medier.

DEFF har flere forskellige opgaver, men et af de store områder blev Open Access og elektronisk publicering. I samarbejde med de lokale universitetsbiblioteker er der efterhånden blevet brugt flercifrede millionbeløb på projektet.

Forløberen for DEFF var DANDOK, Statens udvalg for videnskabelig og teknisk information og dokumentation under Forskningsministeriet. DANDOK havde en ligelig repræsentation fra forskningsbiblioteks- og dokumentationssektoren og fra brugerne, primært forskere [4], men den opvoksende Styrelse for Bibliotek og Medier overtog initiativet og lagde det over i det nyoprettede DEFF [5]. Herefter sad bibliotekssektoren tungt på DEFF, hvor alle de operative udvalg udelukkende blev bemandet med biblioteksansatte. Forskerne var nu i realiteten udelukket fra at være aktive omkring videnskabelig information.

Bibliotekernes magt på området blev følelig for forskerne, idet de ikke fik del i de mange midler, som siden 1998 er blevet omkring 380 mio. kr. Selvom tidsskriftsudgivere har forsøgt at få tilskud til udvikling af Open Access tidsskrifter via disse midler, er det altid blevet afslået.

Derimod har bibliotekerne selv sat mange initiativer i gang omkring forskningsformidling, men oftest ikke særlig heldigt. Bibliotekernes ledelse troede til eksempel, at emneportaler var fremtiden, og flercifrede millionbeløb blev benyttet til at oprette og drive disse portaler. Kun et par enkelte har overlevet, mens BiziGate, Energiportalen, Historikerportalen, Juraportalen og flere til er gået til glemslens kirkegård for initiativer, som virkeligheden viste, der ikke var brug for.

På trods af bibliotekssektorens herved dokumenterede uduelighed i at forstå Internettet, har det ikke stoppet dens agitation for sine løsninger. Tværtimod har man ført en effektiv kampagne på de indre linjer med lobby-arbejde over for politikere og embedsmænd for at få dem overtalte til bibliotekernes Open Access løsning. Igen er et flercifret millionbeløb blevet brugt på lukkede konferencer, rapporter og ikke mindst støtte til lobby organisationer. På de danske universiteter har man støttet et Open Access netværk, hvis hjemmeside er www.open-access.dk (ikke at forveksle med Danske Videnskabsredaktørers modvægt www.openaccess.dk), og internationalt deltager man i lobbyorganisationen Knowledge Exchange i samarbejde med andre landes biblioteksorganisationer.

Lobby-arbejdet er lykkedes. Internationalt har man fået EU's ministerråd til at beslutte en hensigtserklæring for indførelse af Open Access for sine medlemslande i 2007, og i 2009 fik den danske bibliotekssektor grønt lys fra Videnskabsministeriet til på ministeriets vegne at udarbejde den nationale danske politik på området, da flertallet af udvalgets medlemmer blev hentet fra biblioteksverdenen. Derimod havde udvalget ingen centrale aktører fra forskningspublicering som medlem - ingen aktive videnskabsredaktører eller udgivere deltog.

Udgiverne fik skyld for prisstigninger

Det kan umiddelbart lyde mærkeligt, at videnskabspubliceringens mest centrale aktører, videnskabsredaktører og udgivere, holdes væk fra udviklingen af et område, som de kender mest til og tilmed er pionerer ved, mens en sekundær aktør, som bibliotekerne egentlig er, har overtaget.

Der er en naturlig forklaring, og denne del af historien starter i USA for godt 10 år siden. Da begyndte de amerikanske forskningsbiblioteker at have problemer med at få deres økonomi til at hænge sammen. Udgifterne til indkøb steg uden at bevillingerne blev forøget.

Deltagerne i biblioteksverdenens mange konferencer det sidste årti har mange gange set kurven over udgifterne til videnskabelige bøger og tidsskrifter. Mens inflationen i de 20 år fra 1986 og frem til 2006 fordobledes, steg udgifterne til anskaffelse af tidsskrifter mere end tre gange. Dette blev kaldt "tidsskriftskrisen". Bibliotekerne gav straks udgiverne skylden for prisstigningen, og igennem bibliotekernes organisation, American Research Libraries (ARL), begyndte en kraftig politisk agitation imod udgiverne.

Prisstigningerne skete især inden for STM området (Science, Technology, Medicine), hvor de største forlag med Elsevier i spidsen blev anlagt for at tage uforholdsvist store profiler.

Denne anklage er gennem biblioteksfolkenes konferencer med og fortrinsvis for biblioteksfolk (og uden udgivere) blevet til en selvforstærkende myte, som biblioteksfolk kom til at tro på. Det er også baggrunden for, at udgivere og videnskabsredaktører betragtes som en fjende, som ikke på nogen måde skal deltage i udviklingen af en politik på området. I bibliotekernes selvforståelse er bibliotekerne "gode", som for videnskabens skyld må gøre alt for at bekæmpe de "onde".

Anklagen findes stadig, selvom ingen biblioteksfolk mere tør stå frem med deres anklage. Den danske videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen har videreføremidlet bibliotekernes påstande (omtales senere) ligesom journalister ved avisen Ingeniøren har citeret unavngivne (men angivelige) bibliotekskilder for [8], at prisstigningerne ved videnskabelige artikler skyldtes monopolagtige forhold, som kunne få forlagene til at tage store ublu fortjenester. For at bevise eller afkræfte denne teori anmeldte Danske Videnskabsredaktører i foråret 2011 det største internationale forlag, Reed-Elsevier, til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen med påstanden om, at selskabet udnyttede dets monopolstatus.

Styrelsen frifandt imidlertid helt forlaget: "Styrelsen kan ikke på det foreliggende grundlag konstatere tegn på at Reed-Elsevier misbruger en eventuel dominerende stilling i markedet for udgivelse [af] videnskabelige tidsskrifter,"¹ og styrelsen lukkede herefter sagen.

Biblioteksfolk tror dog stadig på "tidsskriftskrisen", og for at modvirke den, er Open Access et af midlerne til at bekæmpe disse i bibliotekernes øjne uhyrlige forlag.

Bibliotekerne overflødiggøres af digitale tjenester

Problemstillingen med prisstigningerne er ikke helt så simpelt, som bibliotekerne har forsøgt at få politikere og universitetsadministratorer til at tro. En nærmere analyse af prisstigningerne afslører, at der er to andre betydelige årsager.

Den ene er, at mængden af produceret videnskab i verden er stigende. Mængden er ligefrem proportional med antallet af forskere, og da der især inden for STM-områderne er sket en kraftig tilvækst af forskere fra BRIC-landene, er mængden af publiceret forskning naturligt også steget kraftigt.

Den anden faktor er måske den vigtigste. Der er nemlig kommet en lang række digitale tjenester til.

Digitaliseringen har derved betydet, at forskerne kan læse 25 % flere artikler i dag, end de gjorde i 1999, da e-revolutionen for alvor tog fart.² Disse artikler kommer fra dobbelt så mange forskellige tidsskrifter, som forskerne benyttede for 12 år siden. Ikke mindst forlagenes digitale søgetjenester har forårsaget denne mere effektive arbejdsform. Adgangen til tidsskrifterne sker umiddelbart, hvor forskerne tidligere måtte vente dage, måske måneder, før de kunne få en bestemt artikel. Nu kan de fremskaffes 24/7 og uden at man skal bevæge sig til et bibliotek.

Bibliotekerne leverer i dag adgang til mellem 3 og 10 gange så mange tidsskrifter som for 10 år siden. Det store antal tidsskrifter betyder, at mere end 90 % af forskerne har adgang til over 90 % af den udgivne litteratur.

Priserne var desuden kun steget 5½ % de seneste 5 år. Denne stigning skal ses i forhold til, at inflationen har været på 3 %, at væksten i antal artikler har været 3-4 % og at brugen er steget 20 % om året.

Den effektive pris pr. artikel er derved blevet dramatisk reduceret. Videnskaben har virkelig haft en stor fordel af den digitalisering, som Elsevier og andre store forlag har foretaget.

De digitale tjenester fra forlagene overflødiggør faktisk bibliotekerne! Bibliotekernes indkøb af materialer omfatter faktisk kun omkring 20 % af bibliotekernes samlede udgifter [6], hvorfor det ikke betyder så meget, om denne post skulle stige lidt for at betale de nye digitale tjenester. Derimod er de resterende 80 % af bevillingerne udgifter, som i stort omfang vil forsvinde, når forlagene om få år helt har overtaget bibliotekernes hidtidige arbejde. Grundlæggende skal bibliotekarerne ikke mere åbne pakker med tidsskrifter og bøger, forsyne med stregkoder, skrive register med placering, indeksere hver enkelt artikel ligesom der ikke skal betales for reoler og husleje.

I den daglige drift er der tilsvarende store besparelser, når de daglige rutiner afskaffes. Bibliotekarere skal ikke mere hente tidsskrifter, når lånerne ønsker dem, fører kontrol med låner og tidsskrift, og igen registrere inden det lånte kommer tilbage på sin reol.

Alt dette arbejde på bibliotekerne er nu overflødiggjort takket være forlags digitale udgivelser, og det ville være mere end naturligt, at politikere og administratorer var glade for, at kunne reducere bevillingerne til bibliotekerne.

Frivillig Open Access for rige udgivere

Med de store fordele ved Open Access, som bibliotekssektoren har påstået, og mere end 15 års erfaringer, skulle man tro, at alle udgivere snart ville lægge deres tidsskrifter på nettet. Det gør de imidlertid ikke. En opgørelse inden for STM-området viser, at kun 3 % af verdens artikler er Open Access ved udgivelsen.

Undersøgelsen af de danske forhold har vist, at udgiverne bag Open Access tidsskrifter i stor udstrækning er institutioner. De har en interesse i at markedsføre sig, og bidrager derfor med store beløb i tilskud til det tilknyttede tidsskrift. Blandt institutionerne findes mange statslige eller i hvert fald statsfinansierede institutioner, f.eks. Socialforskningsinstituttet med *Social Forskning*.

En anden gruppe er de store faglige professionsforeninger som f.eks. Den Danske Dyrlægeforening med *Dansk Veterinærtidsskrift*. Det er økonomisk stærke foreninger, og de har tillige ofte store indtægter fra annoncer. Selskaber og foreninger uden snævre professionsinteresser er langt den største gruppe af selskaber, men de står kun for en meget lille del af Open Access tidsskrifterne.

Overvejende udgives tidsskrifter endnu først på papir og efterfølgende i digital form. Derimod er antallet af tidsskrifter etableret fra grunden som digitale tidsskrifter, "greenfield" tidsskrifter, forbavsende lille. Antallet er faktisk lavere end antallet af nye papirtidsskrifter; mens der 1999-2008 blev etableret 7 rene digitale tidsskrifter, blev der i samme periode etableret 17 papirtidsskrifter. Open Access kan ikke siges at stå stærkt blandt tidsskriftsudgivere. Det er der naturligvis en meget god forklaring på. Open Access er i sine forskellige modeller ikke økonomisk bæredygtig uden økonomisk støtte, hvad Ugeskrift for Læger har måttet erfare. Generelt er det de stærke organisationer og selskaber, der har etableret Open Access tidsskrifter, mens de svage miljøer ikke er stærkt repræsenteret. Det tyder på, at det er de laveste frugter, der er blevet plukket. Kun velpolstrede udgivere har råd til at forære deres tidsskrifter væk.

Tvungen Open Access kan ikke betale sig

En tvungen Open Access kan blive meget dyrt for det offentlige. Regnestykket er meget simpelt. Mens private firmaer i dag abonnerer på tidsskrifter og betaler en god del af omkostningerne ved at producere de videnskabelige artikler, skal det offentlige ved Open Access betale det hele. Det offentlige skal fortsat betale den del, man hidtil har betalt i abonnement, men man skal samtidig overtage betalingen af et beløb, som svarer til den manglende indtægt fra de private abonnementer.

Denne ekstra offentlige udgift har måske ikke den store betydning i områder, hvor der næsten udelukkende er offentlige abonnementer, som til eksempel ved high energy physics. Derimod har de fleste af verdens tidsskrifter et flertal af private abonnenter - danske tidsskrifter til eksempel omkring 93 % af abonnementerne. Der findes ingen opgørelser over private abonnenter på internationale tidsskrifter, men andelen ligger sandsynligvis på 60 %.

Det offentlige kommer derved til at skulle betale langt mere end det dobbelte af, hvad det hidtil har betalt gennem biblioteksabonnementer. De hidtil private abonnenter vil til gengæld spare at skulle betale deres abonnement, men har udover denne marginale fordel ingen egentlig fordel af Open Access.

De eneste med en fordel af Open Access, er dem med det ringeste behov; dem som hidtil ikke har abonneret. Forskningen har således ingen fordel i Open Access. Forskningsbibliotekerne leverer allerede i dag adgang til mere end 90 % af STM-tidsskrifterne. Forskerne vil kun marginalt få flere muligheder.

Et kvalificeret bud på, hvad det koster at gøre dansk forskning gratis er 400 mio. kr. om året. Denne udregning er inklusiv bøger [6].

400 mio. kr. er helt urealistisk at fremskaffe inden for universiteternes hidtidige budgetter uden at det betyder nedskæringer. Nedskæringer ville i givet fald ske på kontoen forskning, som i dag ligger i størrelsesordenen godt 6 mia. kr. [11]³ Et beløb på 400 mio. vil betyde en nedskæring af forskningsmidlerne i størrelsesordenen 6 %.

Gevinst ved digitalisering: 400 mio.

Besparelser takket være forlagenes digitalisering ligger hos bibliotekerne i dag allerede i størrelsesordenen 100 mio. kr., er mit kvalificerede bud. Mange flere besparelser er naturligvis på vej, når digitaliseringen helt er gennemført. Forlagenes aktuelle levering af digitaliserede tidsskrifter kunne allerede i dag have givet anledning til besparelser. Bevillingerne til bibliotekerne er stort set uforandrede, hvorfor besparelserne må være brugt til nye aktiviteter men ikke rationaliseringer.

Allerede i dag er andelen af digitale tidsskrifter nemlig meget høj. Antallet af trykte abonnementer er derimod faldet 43 % i perioden 2001-2009. [9].⁴ Ifølge en opgørelse fra Københavns Universitetsbibliotek udgør anskaffelse af digitale tidsskrifter i dag 30 mio. kr., og trykte kun et par mio. kr. [7] Det angives, at det er besluttet, at der ingen trykte tidsskrifter skal være på natur- og sundhedsvidenskab fra 2011, og i 2014 heller ikke på humaniora og samfundsvidenskab.

Bogområdets digitalisering går langsommere, men selvom digitale bøger endnu kun omfatter en mindre andel af download, kan dette område på få år næsten helt blive digitaliseret, når der er fundet en de facto standard for e-bogs

læsere og alle bøger - inklusiv de danske - bliver leveret i digital form. På Københavns Universitetsbibliotek forventer man at have ophørt med at købe bøger inden 2029.

Det vil derfor være mest hensigtsmæssigt, at lade de professionelle udgivere levere al videnskab i digital form. Herved kan spares 400 mio. på biblioteksbudgetterne

Open Access - et genialt koncept - for biblioteker

De færre opgaver med at holde styr på beholdninger og udlån fremgår fint af en artikel af Michael v. Cotta-Schønberg, leder af Københavns Universitetsbibliotek, om hvad biblioteket så skal overleve på, når tidsskrifter og bøger om få år kun leveres digitalt.

Det hedder [7]: "Hvis det lykkes bibliotekerne at hage sig fast til formidlingen af digitale videnressourcer til universitetet kan de overleve som institution. Hvis ikke forsvinder en værdifuld institution, der har tjent civilisationen vel i århundreder, men hvis tid er omme, fordi andre løsninger tjener en ny tid bedre."

Det at løfte begrebet Open Access, altså at ting skal være fri og gratis, op til at være af ualmindelig stor vigtighed, har gjort, at bibliotekerne på forhånd i stor udstrækning har overtaget i debatten. Det er taktisk set genialt at fokusere diskussionen om de 20 % af omkostningerne ved videnskabsformidling, som forlagsudgifterne udgør. Herved undgår bibliotekerne at tale om de største rationaliseringsmuligheder, som også ligger ved digital publicering: de 80 %, som er bibliotekernes egne udgifter.

Det bliver så en diskussion om "fri" eller "ikke-fri" forskning, hvor folk pr. refleks går ind for at tingene skal være "fri". Fokus på prisen sætter samtidig opmærksomheden væk fra det ellers vigtigste ved videnskabsformidlingen: kvalitet. Til eksempel havde Videnskabsministeriets Open Access udvalg stort set ingen overvejelser i sine rapporter, om kvalitet kunne opretholdes under en tvungen Open Access politik eller for den sags skyld, om der fortsat ville være en redaktionel frihed med mulighed for akademisk fornyelse under de tvangsordninger, som bibliotekerne ønskede. Det biblioteksdominerende Open Access udvalg stillede da også forslag om, at der skulle etableres bibliotekardrevne Open Access arkiver til flercifrede millionbeløb. Samtidig ønskede biblioteksfolkene også fortsat at skulle bestemme på området.

Open Access pionerer bevidst udelukket

Bibliotekerne er klar over deres alvorlige situation og benytter naturligt alle midler i overlevelseskampen. Desværre benytter de også nogle metoder, som videnskabsredaktører og udgivere finder mindre sympatiske i ønsket om 'at hage sig fast' i en fortsat eksistens.

Vi har tidligere hørt, hvorledes sektoren satte sig på de økonomiske bevillinger. Det var desværre ikke det eneste. Sektoren udelukkede samtidig alle videnskabsredaktører og alt, hvad der lugtede af udgivere, fra vigtige konferencer, hvorved politikere og embedsmænd derved blev forhindret i at kende til andre synspunkter end bibliotekssektorens. Pionerne inden for Open Access og andre danske tidsskriftsudgivere er aldrig blevet inviteret til en af de mange konferencer, som den rige bibliotekssektor har afholdt. Konferencernes formål har været at vise de store fordele ved Open Access. Nogle af de vigtigste møder blev afholdt på Marienlyst i Helsingør, hvor der ud over biblioteksansatte var beslutningstagere fra alle de nordiske lande. Der var ingen tidsskriftsudgivere blandt indlægsholderne, men værre var, at selvom arrangementerne var annonceret åbne for alle, blev udgivere - herunder Open Access pionerer - nægtet adgang. De kunne derved ikke engang give udtryk for deres meninger i den generelle diskussion.

Man skulle ellers tro, at det var relevant at høre, hvad redaktionen fra Danmarks suverænt største videnskabelige tidsskrift, Ugeskrift for Læger, kunne sige om at have været udgivet i Open Access. Man kunne også have henvendt sig til undertegnede, som ikke alene har 10 års erfaring med Open Access udgivelse, men også har skrevet bøger og artikler om videnskabspublicering samt tillige er formand for de danske videnskabsredaktører.

Udelukkelse af udgivere og Open Access pionerer er alvorligt, hvis man ønsker en alsidig belysning af mulige problemer og konsekvenser. Selvom styrelsen ifølge sin resultatkontrakt skulle arbejde for en demokratisk debat, gjaldt det i hvert fald ikke, hvis det gik imod bibliotekernes egen politik.

Et par andre eksempler viser, hvor presset bibliotekssektoren må være. Da bibliotekssektoren skulle overbevise ministeriet om indførelse af Open Access tvang, ønskede den at have en økonomisk rapport, som viste fordelene ved en ny drastisk statslig politik. I stedet for at finde en neutral og uvildig dansk økonom, fandt man en økonom, John Houghton, fra den anden side af jorden, hvis meget positive indstilling til Open Access man i forvejen kendte.

Den australske økonom havde store problemer med at afdække de danske forhold. DEFF's sekretær havde afslået, at danske udgiveres økonomiske forhold skulle indgå i rapporten, og australieren benyttede derfor kun kendt statistisk materiale, som han imidlertid også havde store problemer med at håndtere. Således overså han i sin rapport størstedelen af universiteterne i Aarhus og København ved sine udregninger af landets udgifter til udgivelse [10].

Værst var økonomens ensidighed, idet han "glemte" at inddrage baggrundsmateriale fra alle de forskere og aktører, som kunne have givet et andet billede, end det bibliotekerne ønskede. Der har de seneste år været udført meget forskning, som betvivler de påståede økonomiske fordele ved en Open Access publicering. Til eksempel blev meget kvalificeret forskning af Tove Faber Frandsen fra SDU helt overset. Hun havde påvist, at Open Access ikke havde den citeringsfordel, som bibliotekssektoren påstod i sin agitation.

Når Videnskabsministeriet i dag skal forklare sit engagement i Open Access, kan embedsmændene kun henvise til dette bibliotekernes bestillingsarbejde, som er tendentiøst og i bedste fald dybt forældet.

Den systematiske udelukkelse af redaktører blev åbenbart i forbindelse med et møde i foråret 2009, hvor DEFF i diskussionen var blevet kritiseret for ikke at inddrage videnskabsredaktører og udgivere i sit arbejde med Open Access. Vicedirektøren i nævnte styrelse og sekretær for DEFF, lovede forsamlingen, at han straks skulle sørge for at disse centrale parthavere fik lejlighed til at deltage.

Ikke alene holdt embedsmanden ikke sit løfte. Tilmed undlod han at give DEFF det notat, som Foreningen af Danske Videnskabsredaktører efterfølgende sendte med en detaljeret beskrivelse af, hvordan foreningen ville bidrage til arbejdet lige som den også ville bidrage med de nødvendige faktuelle oplysninger forinden en beslutning.

Ved at notatet blev tilbageholdt, fik Videnskabsministeriet ikke kendskab til disse centrale aktørers positive tilsagn om at medvirke. Der er efterfølgende blevet klaget til Ombudsmanden over det, som ligner magtfordrejning fra en stærk statsinstitutions side.

Videnskabsminister og Folketing ført bag lyset

Videnskabsministeren selv er også blevet ramt af bibliotekssektorens ensidighed. Folketingets Videnskabsudvalg har igennem en lang periode fulgt sagen og stillet en lang række spørgsmål for at sikre forskernes interesser. Da de meget bekymrede folketingsmedlemmer endnu engang spurgte ministeriet, om dets forslag til Open Access nu også var undersøgt nøje, fik daværende minister, Charlotte Sahl-Madsen, hjælp til sit svar fra Styrelsen for Bibliotek og Medier. Styrelsen gav hende imidlertid misvisende oplysninger, som hun førte videre til Folketinget.

Sagen startede, da Marianne Jelved på vegne af Folketingets udvalg for Videnskab og Teknologi havde stillet spørgsmålstegn til forslaget fra Videnskabsministeriets Open Access udvalg. Kunne en politik med tvungen Open Access af de manuskripter, som tidsskrifterne har godkendt til publicering, det "accepted work", ikke føre til underminering af de eksisterende tidsskrifters eksistens, drejede spørgsmål 219 sig om i maj 2011.

Videnskabsministeren svarede blandt andet:

"Jeg antager, at der med spørgsmålets formulering om at fratage forlagene en investering sigtes til disses mulighed for at oppebære et overskud samtidig med, at der gives mulighed for parallelarkivering. Der er ikke foretaget en større analyse af dette, men der er eksempler på, at forlag tjener penge, selvom de tillader parallel publicering. Her kan jeg nævne det hollandske forlag Elsevier, som tillader udbredt parallelpublicering..."⁵

Folketingsmedlemmerne blev imidlertid misinformeret af svaret. Elsevier tillader lige præcis ikke en "udbredt parallelpublicering" af "Accepted Author Manuscripts", men tillader kun forfatteres arkivering - vel og mærke, hvis det ikke sker systematisk. Open Access udvalgets forslag lægger i høj grad op til en systematisk arkivering, og det endda med brug af tvang.⁵

De sagesløse folketingsmedlemmer kunne efter dette svar ikke andet end tro, at man sagtens kan tvinge Open Access igennem, når det ikke påvirker økonomien hos verdens største forlag. Da forlaget har en markedsandel på ca. 25 % af artiklerne inden for STM-området, kunne politikerne samtidig tro, at alle disse artikler ville blive offentligt tilgængelige. Det er imidlertid ikke tilfældet, idet alene dette forlags politik forhindrer 25 % af danske forskeres artikler i at blive offentliggjort i Open Access.

Det er svært at vide, om ministeren og derved Folketinget bevidst er blevet ført bag lyset, eller om biblioteksfolkene ganske enkelt ikke har været klar over, hvorledes tingene hænger sammen. Begge tilfælde er dog dybt foruroligende, hvor et så vidtrækkende forslag kan blive fremført på en så tyndt og fejlagtigt grundlag.

Asymmetrisk magtforhold i den akademiske verden

Det er naturligt at stille sig spørgsmålet om, hvorfor bibliotekssektoren kan sætte sig på et så vigtigt politikområde uden at hverken forskerne eller udgiverne har forhindret det.

Forklaringen ligger i det asymmetriske magtforhold i den akademiske verden. Udgiverne er traditionelt uafhængige forlag eller faglige foreninger, som har ingen eller kun en svag organisatorisk forbindelse til universiteter og statsmagt. Det er en fordel for den akademiske verden, idet tidsskrifterne herved har en neutral stilling og kan vurdere artikler efter kvalitet men ikke efter institutionstilknytning eller pengemagt. Det er akademisk frihed i bedste forstand.

Forskningsverdenen kunne i teorien have en tæt forbindelse til Videnskabsministeriet, men i praksis står de sekundære aktører, biblioteksfolkene, meget tættere. Universitetsbibliotekerne arbejder tæt sammen med Styrelsen for Bibliotek og Medier. Samme tætte forbindelse har forskerne ikke til Videnskabsministeriet, hvor Danske Universiteter har en hel anden rolle som organisation for institutioner, som hver især kæmper for at tiltrække bevillinger, politisk opmærksomhed, studenter og lærerkræfter. Forholdet til ministeriet er ofte konfliktfyldt. Selvom Styrelsen for Bibliotek og Medier ligger under Kulturministeriet, er den blevet en central aktør for Videnskabsministeriet ved blandt andet at stå for infrastrukturen bag den Bibliometriske Forskningsindikator. Når den tendensiøse sagsbehandling skal kritiseres, er det ikke alene bibliotekssektoren, som må stå for skud. Man må huske på, at Styrelsen for Bibliotek og Medier ikke ligger under Videnskabsministeriet, hvorfor det kun har indflydelse og magt i den udstrækning Videnskabsministeriet og dens Forsknings- og Innovationsstyrelsen har overdraget den. Videnskabsministeriet har ikke i de sidste 10 år interesseret sig for den seriøse forskningsformidling. Da bibliotekssektoren bød sig til i foråret 2009 og ville udarbejde en politik om Open Access, som landet var forpligtiget til ifølge beslutningen i EU's ministerråd i 2007, sagde ministeriet ja, tak. Man havde selv meget andet at lave, og de flinke mennesker i bibliotekssektoren ville gerne gøre arbejdet.

Længe havde ministeriet tiltro til biblioteksfolkene, som bl.a. sørgede for at ministeriet ikke fik kendskab til at redaktørerne havde interesse for deres eget område, som omtalt. Da ministeriet skulle have nedsat et udvalg til at udarbejde et forslag om Open Access, var det igen biblioteksfolkene, som foreslog en sammensætning med halvdelen af medlemmerne fra bibliotekssektoren, mens de ikke indstillede redaktører eller udgivere som medlemmer. Ministeriet fik dog i kommissoriet skrevet, at de økonomiske konsekvenser af et forslag skulle undersøges, men da udvalgsarbejdet kom i gang, så udvalget stort på ministeriets ønske og udarbejdede et forslag uden at kende konsekvenserne. Ministeriets repræsentant i udvalget krævede altså ikke ønsket gennemført. Efter offentliggørelse af forslaget i maj 2010 fremkom en kraftig kritik blandt 42 høringsvar. Blandt andet sagde Danske Universiteter, at det var "bekymrende, at rapporten ikke i tilstrækkeligt omfang redegør for de omkostninger, der vil være involveret i en øget brug af Open Access (og finansieringen af disse). Dette bør undersøges nærmere før der laves en national politik på området".⁷

Ministeriet underkendte herefter forslaget, og bad Open Access udvalget om et revideret forslag. Dette forslag blev færdigt i marts 2011. Imidlertid var de økonomiske konsekvenser af forslaget stadig ikke undersøgt, og lige så interessant er, at forslaget stort set var identisk med det første, idet stort set ingen af de mange indvendinger var imødekommet.

Det var nu klart til at ministeriet skulle træffe sin beslutning. Først på dette tidspunkt blev ministeriet klar over, at det havde et problem. På den ene side havde det givet biblioteksfolkene frie tøjler til at udforme forslaget, og biblioteksfolkene var allerede godt i gang med at forberede en opfølgning med et stort Open Access arrangement under den danske regerings kommende ledelse af EU-formandsskabet i første halvår 2012. På den anden side er det meget få i forskerverdenen, som aktivt går ind for Open Access. Tværtimod havde foreningen af Danske Videnskabsredaktører udgivet en meget kritisk rapport med budskab om, at tingene skulle undersøges nøjere, idet en uigennemtænkt beslutning kunne medføre et sammenbrud af et fungerende publiceringssystem, og Folketingets udvalg for Videnskab og Teknologi havde som nævnt stillet mange kritiske spørgsmål om det samme.

Fremtidsscenario: Open Access i 2020

I skrivende stund kendes ministeriets beslutning om Open Access ikke. Tillad mig derfor at lave et fremtidsscenario om situationen i 2020.

Videnskabsministeriet turde ikke kræve, at danske forskere skulle udgive i Open Access i den model, som handlede om selvarkivering. Den model havde alle chancer for at blive en fiasko og en løbende konflikt på universiteterne. Samtidig ville alle tidsskrifter kunne kritisere, at deres økonomiske grundlag ville blive undermineret.

Derimod var det "gratis" for ministeriet at udstede en generel hensigtserklæring om fri adgang til forskning efter et år, og denne politik lykkedes det at overtale forskningsrådene til at følge for deres støttede forskning; ministeriet stillede et forslag, de havde svært ved at sige nej til. Truslen mod tidsskrifternes økonomi var ikke så åbenlys, og det blev i stedet forskernes problem at finde udgivelseskanaler, som opfyldte disse betingelser. Forskningsrådenes politik tvang derfor i realiteten Open Access igennem. Eneste bæredygtige udgivelsesform blev herefter stort set kun den forfatterbetalte udgivelse.

Konsekvensen blev en endnu skarpere opdeling af verdens videnskabspublicering. STM-området blev fortsat domineret af store kommercielle virksomheder. Priserne for optagelse i de forfatterbetalte tidsskrifter steg kraftigt efter markedet var blevet konsolideret. Universitetsbiblioteker og andre brugere med høje krav til adgang til forskningsresultater skulle på trods af den frie Open Access adgang til artiklerne alligevel abonnere, idet forlagenes

søgetjenester var meget mere kvalificerede end den søgning, der kunne ske på "flade" pdf-filer på internettet. Artiklerne hos forlagene var tillige fyldt med interaktivt indhold og links til supplerende materiale.

Udgiverne leverede høj kvalitet, men forskningsverdenen kom til at betale udgifterne, som blev taget af forskningsmidlerne. Derfor faldt mængden af forskning i verden med 6 %.

For mindre specialtidsskrifter på STM-området og tidsskrifter i humaniora og samfundsvidenskab blev konsekvenserne derimod alvorlige. Udgiverne havde ikke råd til at etablere de ekstra søgetjenester for deres udgivelser, hvorfor der ikke fandtes incitament for universiteter til at abonnere. Kvaliteten af det udgivne blev derfor ringere end i 2011 på grund af den forværrede økonomi.

Samtidig fandtes problemet 'institutionsløse forskere' - arbejdsløse, pensionerede professorer, gymnasielektorer -, som ikke havde råd til finansiere deres artikler selv. I mange fag var andelen på op til 25 % af forskning, som ikke mere blev publiceret. Ingen havde råd til af deres private midler at betale de 16.000 kr. eller 70.000 kr., som henholdsvis en artikel eller bog kostede at få udgivet (2011 priser).

Konsekvensen af Open Access blev altså både en ringere kvalitet og en mindre mængde publiceret forskning.

Forskerne mistede stadig 6 % af deres forskningsmidler, men samtidig blev den udførte forskning dårligere, idet forskerene ikke mere kunne bygge på de institutionsløse forskeres resultater.

Alt i alt blev forskningens vilkår forringet på udgiversiden, da Open Access blev indført med tvang. Der skete imidlertid samtidig forringelser forårsaget af forhold hos forskningsinstitutionerne selv. Nu skulle ikke alene en faglig redaktion sige god for optagelse af en artikel, men forskerens institut skulle også bevilge penge til publiceringen. Den tidligere formidlingsfrihed var blevet erstattet af et lokalt slagsmål om publiceringsmidler, hvor de flittige og fornyende (og derved kontroversielle) forskere fik reduceret mulighederne for at publicere. Forskningens fornyelse stagnerede.

Hvad så med bibliotekerne? I lighed med at Biblioteksskolen i 2010 ændrede navn til Det Informationsvidenskabelige Akademi, forsvandt begrebet bibliotek i perioden frem til 2020. Kun Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek beholdt endnu bibliotek i deres navne, da de endnu skulle håndtere håndskrifter og ældre bøger, som endnu ikke var blevet digitaliseret. På universiteterne forsvandt bibliotekerne. De studerende og forskerne rådede fra deres daglige arbejdspladser over hele verdens videnskabelige litteratur. Centralt i København fandtes et mindre indkøbskontor, som anskaffede licenser til alle landets forskere.

Men et bibliotek forsatte dog - Bibliotek for Læger ...

Summary

In almost 10 years have the library sector worked to have the government to decide a mandated Open Access policy. The Ministry of Science has just published a suggestion to such a policy and soon will the minister of science take a decision.

The chairman of Organization of Danish Science Editors shows, that the policy for Open Access is not made as a benefit for the researchers but for the survival of the libraries as an institution. The policy has only been made through manipulation where the librarian leaders have pushed the editors and publishers away from any influence. Members of the parliament have been worried about the weak academic journals, but the minister of science has given them misleading information to calm them down.

In a scenario for 2020 the author predicts that the government will force a mandated Open Access. The result will be 6 % less research and a less quality among the smallest journals in STM and most journals in the humanities and social sciences. The libraries will be out of business at that time caused by the digital publishing.

Forfatteren

Jørgen Burchardt er etnolog.

Nyborgvej 13, 5750 Ringe.

Tlf. 62 62 36 17

jorgen.burchardt@mail.dk

www.burchardt.name

Litteratur

1. Burchardt, J. Fra universitet til samfund. Forskningsformidlingens infrastruktur. Kulturbøger, Ringe 2007.
2. Burchardt, J. Selskaber og tidsskrifter. Kulturbøger, Ringe 2007.
3. Burchardt, J. Barrierer for Open Access. Hvorfor al videnskab af kvalitet endnu ikke er på nettet. DF Revy nr. 7, 2008, s. 4-7.
4. Den store Danske. Gyldendal, København. Opslag DANDOK.

5. Thorhauge, J. Biblioteksstyrelsen: det statslige centralorgan. Strategi og indsatser. Et causeri. I: K. Krarup, N.C. Nielsen, S.L. Bak og S.B. Larsen: Kommunikation erstatter transport: den digitale revolution i danske forskningsbiblioteker 1980-2005. Festskrift til Karl Krarup. Museum Tusulanums Forlag, København 2005.
6. Burchardt, J. Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater. Forslag til en grundig undersøgelse af Open Access. Foreningen af Danske Videnskabsredaktører, Ringe 2011.
7. Cotta-Schønberg, M. En refleksion over universitetsbibliotekets fremtidsperspektiv anno 2009. I: Dansk Biblioteksforskning årg. 5, nr. 2/3, 2009.
8. Ingeniøren 27/2 2011.
9. Folke- og Forskningsbiblioteksstatistik. Styrelsen for Bibliotek- og Medier, København 2009.
10. Houghton, J. Costs and Benefits of Alternative Publishing Models in Denmark. Styrelsen for Bibliotek- og Medier, København 2009.
11. Danske Universiteter. Universiteternes statistiske beredskab. København.

Illustrationer

De stærkt stigende udgifter til videnskabelig publicering blev i mange år opfattet som et stort problem.

"Tidsskriftskrisen" kaldte forskningsbibliotekerne den udvikling, hvor stigningen (øverste kurve) var kraftigere end inflationen (jævne kurve i midten).

Problemet er dog ikke, som de amerikanske forskningsbibliotekers statistik viser. Udgiftsposten for materialer udgør kun 20 % af bibliotekernes samlede udgifter, og indkøb af de nye digitale tjenester kan give store besparelser i de resterende 80 %.

---

¹ Brev fra Konkurrencestyrelsen til Foreningen af Danske Videnskabsredaktører.

² Oplysninger fra foredrag af Michiel Kolman, Elsevier, 2011.

³ Udgifter Tabel B. Beløbet er rene udgifter til forskning, men uden udgifter til forskningsuddannelse.

⁴ Desværre opgiver statistikken ikke antallet af digitale abonnemeter, hvilket formentligt skyldes de komplicerede leveringsforhold ved digitale data.

⁵ Mail til Folketingets udvalg for Videnskab d. 22. juni 2011.

⁶ Elsevier har indgået aftale med enkelte institutioner fortrinsvis indenfor lægevidenskab, hvor artikler fra de af institutionerne støttede forskere skal publiceres i Open Access efter en periode. Dette omfatter imidlertid kun en meget lille del af forlagets udgivelser i den nævnte periode.

⁷ Høringssvar på hjemmesiden for Forsknings- og Innovationsstyrelsen.

Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater

Forslag til en grundig undersøgelse af Open Access

Forslag til Open Access Conference,
Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 10/6 2011

DVR

Foreningen af
Danske Videnskabsredaktører

**Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater.
Forslag om en grundig undersøgelse af Open Access.**

Udgivet 2011 af
Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Tekst: Jørgen Burchardt
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg

I kommission hos
Forlaget Kulturbøger
Nyborgvej 13,
5750 Ringe
Tlf. 62 62 36 17

ISBN: 978-87-88327-22-9
Elektronisk ISBN: 978-87-88327-23-6

Publikationen er tilgængelig på
Danske Videnskabsredaktørers hjemmeside
www.videnssamfundet.dk

Forsidebillede: Jørgen Burchardt

Indledning Et forslag under protest.....	7
De forskellige Open Access modeller	8
Opsummering En grundig undersøgelse, tak.....	9
Open Access kan ikke betale sig	11
Det offentlige skal betale privates abonnemeter	11
Prisen for Open Access er 6 % mindre forskning	11
Måske "kun" 3 % mindre forskning.....	11
Forskningsråds krav giver de 3-6 % mindre forskning	12
Ingen citationsfordel ved Open Access	12
Ministeriets ekspert overså tre universiteter	12
Autoritativ engelsk rapport.....	13
Open Access kun fordel under særlige forudsætninger	13
Sådan en rapport bør udarbejdes for Danmark.....	14
Forskerne ikke interesserede i Open Access	15
Undersøgelser: kun et mindretal interesseret.....	15
Forskere i små virksomheder heller ikke interesserede.....	15
Interessen for den grønne Open Access: 7 artikler om året.....	15
Hvad kan vi lære af fiaskoen?.....	15
Beslutning om Open Access manipuleret igennem	17
Tidsskriftskrisen - er en bibliotekskrise	17
Open Access sikrer bibliotekernes overlevelse	17
Ensidigt fokus på Open Access genialt - for bibliotekerne.....	18
Ministerrådets beslutning et rimeligt kompromis.....	18
Forlagene gør intet ulovligt.....	18
Den akademiske verdens asymmetriske magtforhold	18
Bagom Danmarks tilslutning til Ministerrådets beslutning	19
Mangeårig lobby fra bibliotekssektoren	19
Bibliotekerne som aktive aktører.....	19
Den internationale bibliotekslobby.....	19
Danske tidsskrifter uden politisk opmærksomhed	19
Open Access pionerer aldrig inviteret.....	19
Open Access pionererne bevidst udelukket	19
Udgivere helt væk fra indflydelse	20
Ministerier forhindret i indsigt.....	20
Klage til Ombudsmanden	20
Er det Videnskabsministeriets bevidste handling?	20
"Vi har hørt alle synspunkter".....	21
Videnskabsministeriet tager ikke højde for kritik	21
Tvivlsomme tolkninger af spørgeskemasvar	24
Vækstlaget i dansk erhvervsliv kræver.....	24
"What Scientists Think about Open Access Publishing"	25
Omkring Open Access	25
Tidsskriftsudgivere pionerer ved Open Access	25
Hvorfor Open Access ikke er slået igennem	25
De laveste frugter er plukket	26
Hvorfor ikke publicere Open Access?.....	26
Udgifter til Open Access kontra bogtrykt	26
Danske tidsskrifters mange problemer	28
Aktuelle status for Open Access	28
De forskellige Open Access modeller	29
Grøn Open Access: anden classes manuskripter.....	29
Store samfundsmæssige tab	29
Grøn Open Access ikke bæredygtig	30
Presset universitetsbibliotek afmeldte centrale tidsskrifter	31
Stærke og svage udgivere.....	31
Kun mindre del kan publiceres	31
Stort projekt om grønne arkiver.....	31
Vurdering af gylden Open Access	32
Institutionsløse forskeres arbejde mistes.....	32
Vurdering af forsinket Open Access	32
En mulighed for nogen.....	32
Konsekvens af beslutning i forskningsråd	33
Ikke økonomisk bæredygtig	33
Vurdering af åbent abonnement.....	33
Orange Open Access en mulighed	34
Konkurrenceforvridning	34
Forskerne mister indtægter for kopiering.....	34

Fremtidens videnskabspublicering	35
Digitaliseret biblioteksvæsen - besparelse 400 mio. årligt.....	35
Hvornår slår digitaliseringen igennem?.....	35
Hvad koster videnskabsformidling i dag?.....	36
Hvad vil digital videnskabsformidling koste?	36
Anbefalinger: At styrke de nationale strategier og strukturer	37
Økonomioversigt og økonomiberegninger.....	40
Spørgsmål fra Folketinget til videnskabsministeren	40
BILAG til tekst.....	45
Udregning af udgifter til videnskabspublicering 2009	45
Udregning af besparelser ved digitale bibliotek.....	46
Noter.....	47
EU Ministerråds indstilling.....	48
Klage til Ombudsmanden.....	55

DAR

Bæredygtig Open Access for danske videnskabelige tidsskrifter

Forslag til Workshop om Alternative forretningsmodeller for videnskabelige tidsskrifter
Forsknings- og Innovationsstyrelsen Den Sorte Diamant, d. 24. maj 2011

DAR

Udgivet af Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Læs også vores forslag til "Bæredygtig Open Access for danske videnskabelige tidsskrifter".

Foreningen af Danske Videnskabsredaktører repræsenterer redaktører på videnskabelige bogforlag og ved videnskabelige tidsskrifter.

En særlig indsats er udført de seneste år for at forbedre forholdene for de omkring 500 danske videnskabelige tidsskrifter, hvoraf halvdelen er peer review bedømte, mens den anden halvdel er mere populærvidenskabelige.

Foreningen har yderligere medlemmer hos nordiske og internationale tidsskrifter.

Tidsskrifterne er af meget forskellig karakter. Nogle er abonnementstidsskrifter mens andre er Open Access. Nogle udkommer kun i bogtrykt form, mens andre kun udgives digitalt.

Ved siden af det fagpolitiske arbejde, afholder foreningen møder og står for kursusvirksomhed.

Foreningen driver flere hjemmesider. Den centrale side er:

www.videnssamfundet.dk

Hertil kommer kampagnesiderne

www.openaccess.dk

www.grundig-undersogelse.dk

www.videnskabsforum.dk

**SPECIAL
TRYKKERIET
VIBORG**

Vi står bag danske tidsskrifter

9 780163 2223 66399